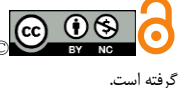




شبهه استناددهی: جلیب، صلاح کریم، قهفرخی، امین دهقان، و حمیدی، مهرزاد. (۱۴۰۴). شناسایی شاخص‌های توسعه مهارت‌های کارآفرینی جهت ارتقای عملکرد کارآفرینانه دانشجویان رشته تربیت بدنی دانشگاه‌های کشور عراق. آموزش، تربیت و توسعه پایدار، ۳(۲)، ۱۹-۱.



© ۱۴۰۴ تمامی حقوق انتشار این مقاله متعلق به نویسنده است. انتشار این مقاله به صورت دسترسی آزاد مطابق با گواهی (CC BY-NC 4.0) صورت گرفته است.

شناسایی شاخص‌های توسعه مهارت‌های کارآفرینی جهت ارتقای عملکرد کارآفرینانه دانشجویان رشته تربیت بدنی دانشگاه‌های کشور عراق

صلاح کریم جلیب^۱، امین دهقان قهفرخی^{۲*}، مهرزاد حمیدی^۳

۱. دانشجوی دکتری، گروه علوم ورزشی، دانشگاه تهران پردیس البرز، تهران، ایران
۲. دانشیار، گروه مدیریت ورزشی، دانشکده علوم ورزشی و تندرستی، دانشگاه تهران، تهران، ایران
۳. استاد، گروه مدیریت ورزشی، دانشکده علوم ورزشی و تندرستی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

* ایمیل نویسنده مسئول: a_dehghan@ut.ac.ir

چکیده

هدف از پژوهش حاضر شناسایی شاخص‌های توسعه مهارت‌های کارآفرینی جهت ارتقای عملکرد کارآفرینانه دانشجویان رشته تربیت بدنی دانشگاه‌های کشور عراق می‌باشد. پژوهش حاضر بر مبنای هدف از نوع کاربردی و بر مبنای شیوه گردآوری اطلاعات از نوع پژوهش‌های کیفی است. جامعه آماری پژوهش در مرحله اول اکتشاف عوامل از طریق مصاحبه‌های عمیق کلیه افراد صاحب نظر و آگاه در ارتباط با وضعیت توسعه مهارت‌های کارآفرینی جهت ارتقای عملکرد کارآفرینانه دانشجویان رشته تربیت بدنی دانشگاه‌های کشور عراق بود که از این مجموعه تا جایی که نسبت به موضوع پژوهش اشباع نظری حاصل گردید افراد برای انجام مصاحبه و کسب اطلاعات لازم در ارتباط با موضوع مورد نظر به صورت کاملاً غیر احتمالی و هدفمند انتخاب شدند. از این رو در پژوهش حاضر نظرات ۲۱ نفر از افراد خبره و صاحب نظر در طی ۲۱ مصاحبه نیمه ساختار یافته مصاحبه شد صورت پذیرفت و زمانی که موضوع در طی مصاحبه ۲۱ به حد اشباع نظری رسید و مصاحبه‌ها پایان یافت. به منظور گردآوری اطلاعات از مصاحبه استفاده شد. روایی و پایایی ابزار مورد بررسی و تایید قرار گرفت. به منظور تجزیه و تحلیل مصاحبه‌ها از روش گراند تئوری استفاده شده است. نتایج حاصل از گراند تئوری نشان داد شرایط علی شامل سه مقوله، عوامل زمینه‌ای شامل سه مقوله، عوامل مداخله‌ای شامل سه مقوله، راهبردها شامل پنج مقوله، پیامدها شامل سه مقوله می‌باشد و مقوله اصلی توسعه و پایداری کارآفرینی در تربیت بدنی شناسایی شد.

کلیدواژه‌گان: توسعه مهارت‌های کارآفرینی، ارتقای عملکرد کارآفرینانه، دانشجویان رشته تربیت بدنی، کشور عراق

تاریخ ارسال: ۳ اردیبهشت ۱۴۰۴

تاریخ بازنگری: ۱۲ مرداد ۱۴۰۴

تاریخ پذیرش: ۲۰ مرداد ۱۴۰۴

تاریخ چاپ: ۲۰ شهریور ۱۴۰۴



How to cite: Chlaib, S. K., Dehghan Ghahfarokhi, A., & Hamidi, M. (2025). Identification of Indicators for the Development of Entrepreneurial Skills to Enhance the Entrepreneurial Performance of Physical Education Students in Iraqi Universities. *Training, Education, and Sustainable Development*, 3(2), 1-19.



© 2025 the authors. This is an open access article under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0) License.

Identification of Indicators for the Development of Entrepreneurial Skills to Enhance the Entrepreneurial Performance of Physical Education Students in Iraqi Universities

Salah Kareem Chlaib¹, Amin Dehghan Ghahfarokhi^{2*}, Mehrzad Hamidi³

1. PhD Student, Department of Sport Sciences, University of Tehran, Alborz Campus, Tehran, Iran

2. Associate professor, sport management, faculty of sport sciences and health, University of Tehran, Tehran, Iran

3. Full professor, sport management, faculty of sport sciences and health, University of Tehran, Tehran, Iran.

*Corresponding Author's Email: a_dehghan@ut.ac.ir

Abstract

The aim of the present study is to identify indicators for the development of entrepreneurial skills in order to enhance the entrepreneurial performance of physical education students in Iraqi universities. The current research, in terms of purpose, is applied, and in terms of data collection method, it is a qualitative study. The statistical population in the first stage of factor exploration, through in-depth interviews, included all experts and knowledgeable individuals regarding the status of entrepreneurial skill development for enhancing the entrepreneurial performance of physical education students in Iraqi universities. From this population, participants were selected entirely non-randomly and purposefully until theoretical saturation on the research subject was achieved. Accordingly, the opinions of 21 experts were collected through 21 semi-structured interviews, and when the subject reached theoretical saturation during the 21st interview, the interview process ended. Interviews were used as the data collection tool. The validity and reliability of the instrument were examined and confirmed. For analyzing the interviews, the grounded theory method was applied. The findings of grounded theory showed that causal conditions included three categories, contextual factors included three categories, intervening factors included three categories, strategies included five categories, and outcomes included three categories. Finally, the core category of entrepreneurial development and sustainability in physical education was identified.

Keywords: *development of entrepreneurial skills, enhancement of entrepreneurial performance, physical education students, Iraq*

Submit Date: 23 April 2025

Revise Date: 03 August 2025

Accept Date: 11 August 2025

Publish Date: 11 September 2025

کارآفرینی به عنوان یکی از ارکان اساسی توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، نقشی حیاتی در ایجاد اشتغال، افزایش نوآوری و ارتقای رقابت پذیری جوامع دارد. در دهه های اخیر، اهمیت توجه به توسعه مهارت های کارآفرینی در میان دانشجویان، به ویژه در رشته های دانشگاهی نظیر تربیت بدنی و علوم ورزشی، به طور چشمگیری افزایش یافته است. زیرا این قشر از دانشجویان می توانند با بهره گیری از ظرفیت های بالقوه و بالفعل خود، مسیر ایجاد کسب و کارهای نوآورانه را در حوزه ورزش و سلامت هموار سازند (Barba-Sánchez et al., 2022). با این حال، مطالعات نشان داده است که فاصله قابل توجهی بین اهداف آموزش عالی و الزامات واقعی بازار کار وجود دارد؛ به گونه ای که بسیاری از فارغ التحصیلان، علی رغم برخورداری از دانش نظری، فاقد مهارت های عملی لازم برای ورود موفق به عرصه کارآفرینی هستند (Lauder & Mayhew, 2020).

توسعه مهارت های کارآفرینی نیازمند بستری است که همزمان بر آموزش، تجربه عملی، و تغییر نگرش فرهنگی تأکید کند. از دیدگاه محققان، آموزش کارآفرینی ابزار قدرتمندی است که نه تنها قصد کارآفرینی را در دانشجویان افزایش می دهد (Wei et al., 2019) بلکه به پرورش ویژگی هایی چون خلاقیت، ریسک پذیری و نوآوری کمک می کند (Shahzad et al., 2021). تحقیقات نشان می دهد که این نوع آموزش می تواند بر رشد قابلیت های فردی و سازمانی اثرگذار باشد و دانشجویان را برای ایجاد و مدیریت کسب و کارهای نوپا آماده سازد (Boldureanu et al., 2020). در این راستا، تجربه کشورهای مختلف نشان داده است که پیوند میان دانشگاه و صنعت، همراه با به کارگیری الگوهای موفق آموزش کارآفرینی، زمینه ساز رشد مهارت های ضروری و ارتقای عملکرد کارآفرینانه دانشجویان خواهد بود (Sousa et al., 2023).

با وجود این، چالش های متعددی در مسیر توسعه کارآفرینی وجود دارد. از جمله می توان به موانع فرهنگی و اجتماعی همچون غلبه فرهنگ کارمندی و تمایل به استخدام دولتی اشاره کرد که در بسیاری از جوامع، به ویژه در کشورهای در حال توسعه، مانع از شکل گیری نگرش کارآفرینانه می شود (Uleanya et al., 2022). افزون بر آن، عواملی نظیر محدودیت منابع مالی، پیچیدگی مقررات و بروکراسی اداری نیز از موانع ساختاری توسعه کارآفرینی محسوب می شوند (Silva et al., 2022). بررسی ها نشان داده است که انتظار بیش از حد خوش بینانه برخی کارآفرینان از نتایج سرمایه گذاری، می تواند آنان را با خطر پشیمانی از فرصت های انتخاب شده مواجه سازد (Khanin et al., 2021). با این حال، پژوهش ها بر این نکته تأکید دارند که انتظارات عملکردی کارآفرینان به عنوان یکی از محرک های اساسی برای سرمایه گذاری در فرصت های جدید، نقشی کلیدی در انگیزه بخشی و پایداری فعالیت های کارآفرینانه ایفا می کند (Pindard-Lejarraga & Lejarraga, 2024).

از سوی دیگر، در پرتو تحول دیجیتال، فناوری های نوین و پلتفرم های آنلاین تأثیر چشمگیری بر افزایش توانمندی های کارآفرینانه داشته اند. پژوهش ها نشان می دهد که محیط دیجیتال می تواند توانایی های دانشگاهیان و دانشجویان را در شناسایی و بهره برداری از فرصت های کارآفرینانه تقویت کند (Huang et al., 2024). همچنین، استفاده از شبکه های دانشی و سیاست های توسعه هوشمند منطقه ای، آثار اقتصادی مثبتی بر توسعه کارآفرینی و اشتغال زایی داشته است (Varga et al., 2020). این موضوع در حوزه ورزش نیز اهمیت ویژه ای دارد، زیرا صنعت ورزش و سلامت در سال های اخیر با رشد تقاضا برای خدمات نوآورانه و شخصی سازی شده مواجه بوده است (Huang et al., 2023).

مروری بر پژوهش های پیشین نشان می دهد که آموزش کارآفرینی در دانشگاه ها می تواند با کاهش نرخ بیکاری، افزایش اعتماد به نفس و توانمندسازی دانشجویان در مدیریت فرصت های کسب و کار همراه باشد (Mohamad, 2023; Zaheri Abdvand & Safari, 2019). در این زمینه، ایجاد برنامه های آموزشی عملی و پروژه محور برای پرورش مهارت های مدیریتی و ارتباطی اهمیت دارد (Ashouri et al., 2017). همچنین، تحقیقات داخلی تأکید کرده اند که شناسایی و پرورش فرصت های کارآفرینی در صنعت ورزش می تواند به توسعه اقتصادی و اجتماعی کمک کند (Ashouri Paybandi, 2013; Honari & Manda'alizadeh, 2013).

با وجود پیشرفت های صورت گرفته، همچنان خلأهایی در زمینه طراحی الگوهای بومی برای توسعه مهارت های کارآفرینی دانشجویان تربیت بدنی مشاهده می شود. در این میان، مطالعات متعددی بر اهمیت عوامل محیطی، اجتماعی و فرهنگی در شکل گیری مهارت های کارآفرینانه تأکید

کرده‌اند (Jacob & Munuswamy, 2022; Olumuyiwa et al., 2023). پژوهشگران همچنین خاطرنشان کرده‌اند که نهادهای دانشگاهی باید به‌عنوان شتاب‌دهنده و انکوباتور عمل کرده و محیطی مناسب برای ایده‌پردازی، آزمایش و تجاری‌سازی ایده‌ها فراهم آورند (Guerrero et al., 2015; Qina & Gustiomo, 2017). در همین راستا، مطالعات نشان می‌دهد که ایجاد اکوسیستم کارآفرینی در محیط دانشگاهی، نیازمند هماهنگی میان بخش‌های دولتی، خصوصی و نهادهای آموزشی است (Cunningham & Menter, 2019; Godley et al., 2021).

با توجه به مسائل و چالش‌های مذکور، ضرورت انجام پژوهش‌های بومی‌سازی‌شده در زمینه توسعه مهارت‌های کارآفرینی در رشته تربیت‌بدنی در کشور عراق احساس می‌شود. این پژوهش‌ها می‌توانند به شناسایی شاخص‌ها و عوامل کلیدی مؤثر بر ارتقای عملکرد کارآفرینانه دانشجویان منجر شوند و با طراحی مدل‌های راهبردی، بستری برای توسعه پایدار اکوسیستم کارآفرینی در حوزه ورزش فراهم آورند (Norouzi & Heydari, 2021; Sabok Ara, 2022). بنابراین، مسئله اصلی پژوهش حاضر آن است که شاخص‌های توسعه مهارت‌های کارآفرینی جهت ارتقای عملکرد کارآفرینانه دانشجویان رشته تربیت‌بدنی دانشگاه‌های عراق کدام‌اند و این شاخص‌ها چگونه می‌توانند به بهبود شرایط فردی، اجتماعی و اقتصادی آنان کمک کنند.

روش‌شناسی

در این پژوهش در ابتدا مطالعه و کسب دانش از متغیر پژوهش به صورت کتابخانه‌ای به اجرا در آمد و توصیف و تحلیل پژوهش‌های مرتبط با موضوع انجام گرفت تحلیل‌های انجام شده توسط پژوهشگر در مرحله اول منجر به ارتقاء دانش و نیز تدوین راهنمای مصاحبه‌ها برای مرحله دوم شد. در مرحله دوم مصاحبه‌های کیفی برای ساخت الگوی پیشنهادی پژوهش از روش نظریه برخاسته از داده‌ها (گردند تئوری) استفاده شد و نهایتاً در مرحله سوم با استفاده از داده‌های بدست آمده در مرحله اول و دوم جهت طراحی ابزار و جمع‌آوری داده‌های لازم برای تایید الگوی توسعه مهارت‌های کارآفرینی جهت ارتقای عملکرد کارآفرینانه دانشجویان رشته تربیت‌بدنی دانشگاه‌های کشور عراق حاصل از مرحله کیفی و تبیین موجود در مدل استفاده گردید. جامعه آماری پژوهش در مرحله اول اکتشاف عوامل از طریق مصاحبه‌های عمیق کلیه افراد صاحب نظر و آگاه در ارتباط با وضعیت توسعه مهارت‌های کارآفرینی جهت ارتقای عملکرد کارآفرینانه دانشجویان رشته تربیت‌بدنی دانشگاه‌های کشور عراق بود که از این مجموعه تا جایی که نسبت به موضوع پژوهش اشباع نظری حاصل گردید افراد برای انجام مصاحبه و کسب اطلاعات لازم در ارتباط با موضوع مورد نظر به صورت کاملاً غیر احتمالی و هدفمند انتخاب شدند. لذا از دو روش نمونه‌گیری هدفمند و گلوله برقی در این مرحله استفاده شد. در این تحقیق نمونه‌گیری گلوله برقی بدین صورت بود که شرکت‌کنندگان اگر افراد دیگری را میشناختند که در زمینه مورد بررسی دارای تجربیات و دیدگاه‌هایی هستند برای شرکت در مطالعه معرفی می‌نمودند. با توجه به این مطالب مصاحبه با انتخاب هدفمند افرادی که صاحب نظر و آگاه در ارتباط با موضوع پژوهش توسعه مهارت‌های کارآفرینی جهت ارتقای عملکرد کارآفرینانه دانشجویان رشته تربیت‌بدنی دانشگاه‌های کشور عراق بودند آغاز شد و طی یک پروسه ۳ ماهه و مصاحبه با ۲۰ نفر خبره احساس کرد که به نقطه اشباع نظری رسیده است. با توجه به ماهیت اجرایی پژوهش حاضر جامعه آماری تحقیق را اعضای هیأت علمی نخبه و صاحب نظر دانشکده‌های تربیت‌بدنی و علوم ورزشی کارشناسان و صاحب نظران حوزه کارآفرینی شامل کارآفرینان برتر ورزشی و اساتید این حوزه و نخبگان حوزه ورزش در سازمان‌های ورزشی در کشور عراق تشکیل می‌دهند. این متخصصان در بخشهای مختلف آموزشی پژوهشی و اجرایی دانشکده‌های تربیت‌بدنی و سازمان‌های ورزشی مشغول به فعالیت می‌باشند و نسبت به موضوع پژوهش آگاه مطلع و اشرافیت دارند. از این رو در پژوهش حاضر نظرات ۲۱ نفر از افراد خبره و صاحب نظر در طی ۲۱ مصاحبه نیمه ساختار یافته مصاحبه شد صورت پذیرفت و زمانی که موضوع در طی مصاحبه ۲۱ به حد اشباع نظری رسید و مصاحبه‌ها پایان یافت.

در بخش اول پژوهش مطالعه کتابخانه‌ای پژوهشگر به بررسی پژوهشهای مرتبط با موضوع رساله پرداخت و مؤلفه‌های اصلی و تأثیرگذار را شناسایی نمود. این موارد در خلال مصاحبه‌های کیفی به عنوان راهنمای مصاحبه مد نظر قرار گرفت. در مرحله دوم برای فرآیند جمع آوری اطلاعات از مصاحبه‌های کیفی با صاحب نظران استفاده شد. اعتبار در مصاحبه ناظر بر دو موضوع واقعیت و دانش است. به طور کلی در روش مصاحبه، اعتبار بایستی برای هر کدام از مراحل هفتگانه پژوهش مورد توجه قرار گیرد تا نتایج بدست آمده موثق و قابل اتکا باشند. در این پژوهش پژوهشگر سعی نمود مراحل هفتگانه تعیین اعتبار اعم از انتخاب موضوع طراحی سؤالات و اهداف پژوهش مصاحبه با افراد خبره نسخه برداری از کدهای مهم و کلیدی مصاحبه شنوندگان تحلیل پاسخها تأیید نتایج و داده‌های گردآوری شده و گزارشگری یا گزارش داده‌ها به مخاطبین را مورد توجه قرار دهد. پایایی به سازگاری پژوهش تحقیق اطلاق می‌گردد در تحقیق کنونی از پایایی باز آزمون برای محاسبه پایایی مصاحبه‌های انجام گرفته استفاده شده است. نتایج نشان داد تعداد کل کدها در دو فاصله زمانی ۳۰ روزه برابر ۱۲۰، تعداد کل توافقات بین کدها در این دو زمان برابر ۷۶ و تعداد کل عدم توافقات در این دو زمان برابر ۱۶ بود. پایایی باز آزمون مصاحبه‌های انجام گرفته در این پژوهش با استفاده از فرمول ذکر شده، برابر ۸۲.۶۰ صدم است. با توجه به اینکه این میزان پایایی بیشتر از ۶۰ صدم است استملر (۲۰۰۱)، قابلیت اعتماد کدگذاری‌ها مورد تأیید و قابل قبول است. تجزیه و تحلیل نتایج حاصل از مصاحبه با استفاده از روش گراند تئوری انجام شد.

یافته‌ها

یافته‌های توصیفی پژوهش در جدول ۱ نشان داده شده است.

جدول ۱. گستره، تعداد و تنوع افراد مصاحبه شده به تفکیک جایگاه و موقعیت شغلی و اجتماعی

تعداد افراد	جایگاه و موقعیت شغلی و اجتماعی
۹	صاحب نظران (اعضای هیئت علمی و اساتید عراق)
۴	صاحب نظران و اساتید فعال حوزه کارآفرینی در عراق
۳	رؤسای فدراسیون عراق
۲	مدیران ستادی در سازمان‌های ورزشی عراق
۳	کارآفرینان برتر ورزشی در عراق
۲۱	مجموع

تعداد مصاحبه شونده‌گان در بخش کیفی ۲۱ نفر بود که دو نفر زن و ۱۹ نفر را مردان (۹۰/۴۷ درصد) تشکیل می‌دادند. به لحاظ سطح تحصیلات کارشناسی با ۲۳/۸۰ درصد (۵) نفر، کارشناسی ارشد با ۳۳/۳۳ درصد (۷) نفر، دکتری با ۴۲/۸۵ درصد (۹) نفر نمونه‌های پژوهش را تشکیل داده بودند.

نتایج حاصل از گراند تئوری نشان داد شرایط علی شامل سه مقوله، عوامل زمینه‌ای شامل سه مقوله، عوامل مداخله‌ای شامل سه مقوله، راهبردها شامل پنج مقوله، پیامدها شامل سه مقوله می‌باشد و مقوله اصلی توسعه و پایداری کارآفرینی در تربیت بدنی شناسایی شد. مقوله اصلی که در این پژوهش بر اساس مصاحبه‌ها، کدگذاری‌های باز، یادداشت برداری از کدگذاری‌های باز و کدگذاری محوری احصا شده عبارت از "توسعه و پایداری کارآفرینی در تربیت بدنی" می‌باشد. به عبارت دیگر توسعه و پایداری کارآفرینی در تربیت بدنی به عنوان قلب تپنده مدل پارادایمی پژوهش و مقوله اصلی پژوهش شناخته شده است. مقوله‌ها و زیرمقوله‌های حاصل از کدگذاری محوری برای بعد مقوله اصلی در جدول زیر نشان داده شده است.

جدول ۲. مقوله‌ها و زیرمقوله‌های احصا شده در مرحله کدگذاری محوری برای بعد مقوله اصلی

مقوله	زیرمقوله	کدهای مربوطه
تمرکز بر مراحل اولیه و نشانه‌های پیدایش	شکل‌گیری و رشد ایده‌های نوآورانه در حوزه ورزش	مصاحبه ۱، مصاحبه ۲، مصاحبه ۳، مصاحبه ۵، مصاحبه ۱۰، مصاحبه ۱۳، مصاحبه ۱۵، مصاحبه ۱۶، مصاحبه ۱۷، مصاحبه ۱۸، مصاحبه ۱۹، مصاحبه ۲۰، مصاحبه ۲۱
تغییر در درک جامعه و دانشجویان از ماهیت اشتغال	افزایش تمایل و گرایش دانشجویان به خوداشتغالی و ایجاد کسب‌وکار	مصاحبه ۱، مصاحبه ۲، مصاحبه ۳، مصاحبه ۴، مصاحبه ۵، مصاحبه ۱۴، مصاحبه ۱۵، مصاحبه ۲۱
افزایش تعداد پروژه‌های کوچک و ابتکارات فردی دانشجویی	ظهور الگوها و نمونه‌های موفق اولیه از کارآفرینان ورزشی	مصاحبه ۱، مصاحبه ۲، مصاحبه ۳، مصاحبه ۵، مصاحبه ۶، مصاحبه ۹، مصاحبه ۱۱، مصاحبه ۱۴، مصاحبه ۱۵، مصاحبه ۱۷، مصاحبه ۱۸، مصاحبه ۱۹، مصاحبه ۲۰، مصاحبه ۲۱
نهادینه‌سازی و گسترش ساختاری کارآفرینی	افزایش مشارکت دانشگاه در حمایت از کارآفرینی دانشجویی	مصاحبه ۱، مصاحبه ۲، مصاحبه ۳، مصاحبه ۵، مصاحبه ۸، مصاحبه ۱۰، مصاحبه ۱۱، مصاحبه ۱۲، مصاحبه ۱۳، مصاحبه ۱۵، مصاحبه ۱۶، مصاحبه ۱۸، مصاحبه ۲۰، مصاحبه ۲۱
توسعه زیرساخت‌های حمایتی (مراکز رشد، شتاب‌دهنده‌ها)	افزایش همکاری بین دانشگاه، صنعت و بخش خصوصی در کارآفرینی ورزشی	مصاحبه ۱، مصاحبه ۲، مصاحبه ۳، مصاحبه ۵، مصاحبه ۸، مصاحبه ۱۰، مصاحبه ۱۱، مصاحبه ۱۳، مصاحبه ۱۶، مصاحبه ۱۸، مصاحبه ۲۱
دوام و تاب‌آوری کسب‌وکارهای ورزشی	تداوم فعالیت و بقای کسب‌وکارهای ورزشی نوپا در بلندمدت	مصاحبه ۱، مصاحبه ۲، مصاحبه ۳، مصاحبه ۵، مصاحبه ۶، مصاحبه ۹، مصاحبه ۱۱، مصاحبه ۱۴، مصاحبه ۱۷، مصاحبه ۱۸، مصاحبه ۱۹، مصاحبه ۲۰، مصاحبه ۲۱
توانایی کسب‌وکارهای ورزشی در جذب و حفظ مشتری	قابلیت انطباق و نوآوری مستمر در مواجهه با تغییرات بازار	مصاحبه ۱، مصاحبه ۲، مصاحبه ۳، مصاحبه ۵، مصاحبه ۶، مصاحبه ۹، مصاحبه ۱۱، مصاحبه ۱۴، مصاحبه ۱۷، مصاحبه ۱۸، مصاحبه ۱۹، مصاحبه ۲۰، مصاحبه ۲۱
حفظ کیفیت و اعتبار خدمات/محصولات ورزشی در طول زمان		مصاحبه ۱، مصاحبه ۲، مصاحبه ۳، مصاحبه ۵، مصاحبه ۶، مصاحبه ۹، مصاحبه ۱۱، مصاحبه ۱۴، مصاحبه ۱۷، مصاحبه ۱۸، مصاحبه ۱۹، مصاحبه ۲۰، مصاحبه ۲۱

با توجه به نتایج جدول فوق، ۳ مقوله اصلی و ۱۲ برای بعد مقوله اصلی در الگوی توسعه مهارت‌های کارآفرینی جهت ارتقای عملکرد کارآفرینانه دانشجویان رشته تربیت بدنی دانشگاه‌های کشور عراق بر اساس مصاحبه‌های انجام شده در مرحله کدگذاری محوری شناسایی شده است. مقوله‌ها و زیرمقوله‌های حاصل از کدگذاری محوری برای بعد شرایط علی در جدول زیر نشان داده شده است.

جدول ۳. مقوله‌ها و زیرمقوله‌های احصا شده در مرحله کدگذاری محوری برای شرایط علی

مقوله	زیرمقوله	کدهای مربوطه
فشار اقتصادی و شغلی	کاهش فرصت‌های شغلی سنتی و دولتی	(مصاحبه ۱، مصاحبه ۲، مصاحبه ۳، مصاحبه ۵، مصاحبه ۱۲، مصاحبه ۱۴، مصاحبه ۱۵، مصاحبه ۱۶، مصاحبه ۱۷، مصاحبه ۱۸، مصاحبه ۲۱)
افزایش بیکاری و عدم امنیت شغلی		مصاحبه ۱، مصاحبه ۲، مصاحبه ۴، مصاحبه ۵، مصاحبه ۷، مصاحبه ۹، مصاحبه ۱۰، مصاحبه ۱۱، مصاحبه ۱۳، مصاحبه ۱۴، مصاحبه ۱۵، مصاحبه ۱۸، مصاحبه ۲۰
وضعیت نامناسب اقتصادی و تورم	ضرورت جستجوی منابع درآمد جایگزین و خوداتکایی	مصاحبه ۲، مصاحبه ۶، مصاحبه ۱۰، مصاحبه ۱۳، مصاحبه ۱۹، مصاحبه ۱، مصاحبه ۲

رشد تقاضا و فرصت‌های بازار	افزایش آگاهی عمومی نسبت به اهمیت سلامت و ورزش	مصاحبه ۱، مصاحبه ۲، مصاحبه ۵، مصاحبه ۱۰، مصاحبه ۱۲، مصاحبه ۱۳، مصاحبه ۱۵، مصاحبه ۱۶
	رشد تقاضا برای خدمات ورزشی نوین و شخصی‌سازی شده	مصاحبه ۱، مصاحبه ۵، مصاحبه ۶، مصاحبه ۹، مصاحبه ۱۱، مصاحبه ۱۴، مصاحبه ۱۵، مصاحبه ۱۷، مصاحبه ۱۸، مصاحبه ۱۹
	رشد صنعت ورزش و سلامت و بخش خصوصی	مصاحبه ۲، مصاحبه ۳، مصاحبه ۷، مصاحبه ۲۰، مصاحبه ۲۱
	تغییر نیازهای بازار کار و جامعه به سمت مهارت‌های عملی و سبک زندگی فعال	مصاحبه ۴، مصاحبه ۵، مصاحبه ۸
تأثیر فناوری‌های نوین	تأثیر فناوری‌های نوین (پوشیدنی‌ها، اپلیکیشن‌ها)	مصاحبه ۱، مصاحبه ۱۰، مصاحبه ۱۲، مصاحبه ۱۳، مصاحبه ۱۵، مصاحبه ۱۶
	تأثیر مثبت اینترنت و پلتفرم‌های آنلاین	مصاحبه ۱، مصاحبه ۶، مصاحبه ۷، مصاحبه ۹، مصاحبه ۱۱، مصاحبه ۱۴، مصاحبه ۱۷، مصاحبه ۱۸
	گسترش استفاده از پلتفرم‌های آنلاین برای آموزش و بازاریابی	مصاحبه ۱، مصاحبه ۶، مصاحبه ۱۹
	تأثیر رسانه‌های دیجیتال و شبکه‌های اجتماعی بر کسب‌وکار	مصاحبه ۲، مصاحبه ۳، مصاحبه ۵، مصاحبه ۸، مصاحبه ۱۱، مصاحبه ۲۱

با توجه به نتایج جدول فوق، ۳ مقوله اصلی و ۱۲ برای بعد شرایط علی در الگوی توسعه مهارت‌های کارآفرینی جهت ارتقای عملکرد کارآفرینانه دانشجویان رشته تربیت بدنی دانشگاه‌های کشور عراق بر اساس مصاحبه‌های انجام شده در مرحله کدگذاری محوری شناسایی شده است. مقوله‌ها و زیرمقوله‌های حاصل از کدگذاری محوری برای بعد شرایط زمینه‌ای جدول زیر نشان داده شده است.

جدول ۴. مقوله‌ها و زیرمقوله‌های احصا شده در مرحله کدگذاری محوری برای شرایط زمینه‌ای

مقوله	زیرمقوله	کدهای مربوطه
ضعف سیستم آموزشی و دانشگاهی	ضعف در آموزش مهارت‌های مدیریتی، مالی، بازاریابی و کسب‌وکار	مصاحبه ۱، مصاحبه ۲، مصاحبه ۳، مصاحبه ۵، مصاحبه ۷، مصاحبه ۱۰، مصاحبه ۱۳، مصاحبه ۱۶، مصاحبه ۱۸، مصاحبه ۲۰
	فقدان رویکرد عملی و پروژه‌محور در دانشگاه	مصاحبه ۱، مصاحبه ۴، مصاحبه ۶، مصاحبه ۷، مصاحبه ۱۱، مصاحبه ۱۲، مصاحبه ۱۴، مصاحبه ۱۸، مصاحبه ۱۹، مصاحبه ۲۰
	فقدان برنامه‌های درسی تخصصی کارآفرینی	مصاحبه ۱، مصاحبه ۳، مصاحبه ۱۵، مصاحبه ۲۱
	عدم وجود فضای مناسب برای ایده‌پردازی و نوآوری در دانشگاه	مصاحبه ۱، مصاحبه ۱۰، مصاحبه ۱۳، مصاحبه ۱۶
	عدم آشنایی دانشجویان با بازار کار واقعی/فرصت‌های کارآفرینی	مصاحبه ۱، مصاحبه ۵، مصاحبه ۶، مصاحبه ۹، مصاحبه ۱۲، مصاحبه ۱۴، مصاحبه ۱۵، مصاحبه ۱۷، مصاحبه ۱۹
	کمبود کادر علمی واجد شرایط و متخصص	مصاحبه ۱، مصاحبه ۲
	همانگی ضعیف دانشگاه‌ها و نهادهای بالادستی	مصاحبه ۲، مصاحبه ۱۲
فرهنگ سنتی و مقاومت در برابر تغییر	مقاومت در برابر تغییر و نوآوری در سیستم دانشگاهی	مصاحبه ۱، مصاحبه ۳، مصاحبه ۸، مصاحبه ۱۲، مصاحبه ۱۶
	فقدان فرهنگ حمایت از نوآوری در جامعه	مصاحبه ۱، مصاحبه ۹، مصاحبه ۱۰، مصاحبه ۱۱، مصاحبه ۱۴، مصاحبه ۱۷، مصاحبه ۱۸
	فرهنگ "کارمندی" و عدم پذیرش ریسک	مصاحبه ۱، مصاحبه ۵، مصاحبه ۶، مصاحبه ۱۹، مصاحبه ۲۰
	تأکید بر استخدام دولتی و وابستگی به دولت	مصاحبه ۱، مصاحبه ۲، مصاحبه ۳، مصاحبه ۱۵، مصاحبه ۲۱
	تضعیف روحیه ابتکار عمل	مصاحبه ۱، مصاحبه ۲
	دوگانگی در برداشت‌های اجتماعی از کارآفرینی	مصاحبه ۳، مصاحبه ۴، مصاحبه ۶، مصاحبه ۷، مصاحبه ۸، مصاحبه ۹، مصاحبه ۱۰، مصاحبه ۱۱، مصاحبه ۱۲، مصاحبه ۱۳، مصاحبه ۱۴، مصاحبه ۱۵، مصاحبه ۱۷، مصاحبه ۱۸، مصاحبه ۱۹
موانع روانی فردی	ترس از ریسک و شکست	مصاحبه ۱، مصاحبه ۲، مصاحبه ۹، مصاحبه ۱۱، مصاحبه ۱۴، مصاحبه ۱۷، مصاحبه ۱۸، مصاحبه ۱۹
	عدم اطمینان به توانایی‌های فردی و خودکارآمدی	مصاحبه ۱، مصاحبه ۲، مصاحبه ۹، مصاحبه ۱۱، مصاحبه ۱۴، مصاحبه ۱۷، مصاحبه ۱۸، مصاحبه ۱۹
	نگرانی از آینده نامعلوم و عدم قطعیت شغلی	مصاحبه ۶، مصاحبه ۱۷، مصاحبه ۱۸، مصاحبه ۱۹

با توجه به نتایج جدول فوق، ۳ مقوله اصلی و ۱۶ برای بعد شرایط زمینه‌ای در الگوی توسعه مهارت‌های کارآفرینی جهت ارتقای عملکرد کارآفرینانه دانشجویان رشته تربیت بدنی دانشگاه های کشور عراق بر اساس مصاحبه‌های انجام شده در مرحله کدگذاری محوری شناسایی شده است.

مقوله‌ها و زیرمقوله‌های حاصل از کدگذاری محوری برای بعد عوامل مداخله گر در جدول زیر نشان داده شده است.

جدول ۵. مقوله‌ها و زیرمقوله‌های احصا شده در مرحله کدگذاری محوری برای عوامل مداخله گر

مقوله	زیرمقوله	کدهای مربوطه
محدودیت‌های مالی	محدودیت منابع مالی و عدم حمایت از ایده‌های نوپا نیاز به دسترسی آسان به سرمایه و وام/تسهیلات بانکی	مصاحبه ۱، مصاحبه ۳، مصاحبه ۴، مصاحبه ۵، مصاحبه ۱۰، مصاحبه ۱۲، مصاحبه ۱۳، مصاحبه ۱۵، مصاحبه ۱۶، مصاحبه ۱۹ مصاحبه ۱، مصاحبه ۲، مصاحبه ۴، مصاحبه ۶، مصاحبه ۷، مصاحبه ۸، مصاحبه ۹، مصاحبه ۱۰، مصاحبه ۱۱، مصاحبه ۱۳، مصاحبه ۱۴، مصاحبه ۱۵، مصاحبه ۱۷، مصاحبه ۱۸، مصاحبه ۲۰ مصاحبه ۱، مصاحبه ۲، مصاحبه ۳، مصاحبه ۵، مصاحبه ۷، مصاحبه ۸، مصاحبه ۹، مصاحبه ۱۰، مصاحبه ۱۱، مصاحبه ۱۲، مصاحبه ۱۳، مصاحبه ۱۴، مصاحبه ۱۵، مصاحبه ۲۱
موانع بوروکراتیک و قانونی	بوروکراسی و فرآیندهای طولانی اداری	مصاحبه ۱، مصاحبه ۲، مصاحبه ۳، مصاحبه ۴، مصاحبه ۷، مصاحبه ۸، مصاحبه ۹، مصاحبه ۱۰، مصاحبه ۱۲، مصاحبه ۱۳، مصاحبه ۱۵، مصاحبه ۱۶ مصاحبه ۵، مصاحبه ۹، مصاحبه ۱۱، مصاحبه ۱۴، مصاحبه ۱۷، مصاحبه ۱۸ مصاحبه ۶، مصاحبه ۷، مصاحبه ۱۰، مصاحبه ۱۳، مصاحبه ۱۹، مصاحبه ۲۰ مصاحبه ۲، مصاحبه ۵، مصاحبه ۷، مصاحبه ۲۰
ضعف حمایت‌های ساختاری و سیاستی	فقدان نهادهای حمایتی تخصصی فقدان قوانین و سیاست‌های حمایتی مشخص برای استارت‌آپ‌ها بی‌ثباتی سیاسی و عدم حمایت دولتی از کسب‌وکارهای کوچک فقدان حمایت قانونی از حقوق مالکیت فکری عدم حمایت کافی از سوی خانواده و جامعه	مصاحبه ۱، مصاحبه ۲، مصاحبه ۴، مصاحبه ۱۰، مصاحبه ۱۲، مصاحبه ۱۳، مصاحبه ۱۵، مصاحبه ۱۶ مصاحبه ۱، مصاحبه ۳، مصاحبه ۸، مصاحبه ۹، مصاحبه ۱۰، مصاحبه ۱۲ مصاحبه ۱۳، مصاحبه ۲۱ مصاحبه ۷ مصاحبه ۶، مصاحبه ۸، مصاحبه ۱۱، مصاحبه ۱۳، مصاحبه ۱۵، مصاحبه ۱۸

با توجه به نتایج جدول فوق، ۳ مقوله اصلی و ۱۱ برای بعد عوامل مداخله گر در الگوی توسعه مهارت‌های کارآفرینی جهت ارتقای عملکرد کارآفرینانه دانشجویان رشته تربیت بدنی دانشگاه های کشور عراق بر اساس مصاحبه‌های انجام شده در مرحله کدگذاری محوری شناسایی شده است.

مقوله‌ها و زیرمقوله‌های حاصل از کدگذاری محوری برای بعد راهبردها در جدول زیر نشان داده شده است.

جدول ۶. مقوله‌ها و زیرمقوله‌های احصا شده در مرحله کدگذاری محوری برای بعد راهبردها

مقوله	زیرمقوله	کدهای مربوطه
اصلاحات آموزشی و برنامه‌ریزی درسی	ادغام دروس کارآفرینی با رویکردهای عملی و پروژه‌محور ایجاد دوره‌های آموزشی با تمرکز بر مهارت‌های نرم و کاربردی ارائه آموزش‌های عملی و میدانی توسعه شایستگی‌های بینش بازار و فرصت‌یابی آموزش مهارت‌های جذب سرمایه و مدیریت مالی	مصاحبه ۱، مصاحبه ۲، مصاحبه ۳، مصاحبه ۹، مصاحبه ۱۱، مصاحبه ۱۲، مصاحبه ۱۴، مصاحبه ۱۵، مصاحبه ۱۷، مصاحبه ۲۰، مصاحبه ۲۱ مصاحبه ۴، مصاحبه ۵، مصاحبه ۶، مصاحبه ۱۰، مصاحبه ۱۱، مصاحبه ۱۳ مصاحبه ۱۸ مصاحبه ۱، مصاحبه ۳، مصاحبه ۵، مصاحبه ۲۱ مصاحبه ۶، مصاحبه ۸، مصاحبه ۱۰، مصاحبه ۱۳، مصاحبه ۱۴ مصاحبه ۶، مصاحبه ۱۳

آموزش مهارت‌های برنامه‌ریزی استراتژیک و تصمیم‌گیری	مصاحبه ۸، مصاحبه ۱۰، مصاحبه ۱۳
آموزش مهارت‌های کار تیمی و حل تعارض	مصاحبه ۸، مصاحبه ۹، مصاحبه ۱۴
آموزش مهارت‌های بازاریابی دیجیتال و برندسازی شخصی	مصاحبه ۱، مصاحبه ۳، مصاحبه ۵، مصاحبه ۶، مصاحبه ۷، مصاحبه ۸، مصاحبه ۱۱، مصاحبه ۱۲
آموزش مهارت‌های ارتباطی و شبکه‌سازی	مصاحبه ۴، مصاحبه ۸، مصاحبه ۱۰، مصاحبه ۱۴، مصاحبه ۱۵
آموزش درک مسائل اجتماعی و سیاسی مرتبط با ورزش	ش. ۱۰، مصاحبه ۱۳
آموزش آشنایی با فناوری‌های نوین و تحولات صنعت ورزش	مصاحبه ۱۲
توسعه تخصص عملی در رشته ورزشی و مدیریت آن	مصاحبه ۱۵
کسب تجربه در سازماندهی رویدادهای ورزشی	مصاحبه ۱۵
تقویت مهارت‌های رهبری و هماهنگی کسب‌وکار ورزشی	مصاحبه ۱۵
توسعه زیرساخت‌ها و حمایت‌های عملی	مصاحبه ۱، مصاحبه ۳، مصاحبه ۵، مصاحبه ۸، مصاحبه ۱۰، مصاحبه ۱۱، مصاحبه ۱۳، مصاحبه ۱۶، مصاحبه ۱۸، مصاحبه ۲۱
برگزاری رویدادهای شبکه‌سازی و منتورینگ	مصاحبه ۴، مصاحبه ۱۲، مصاحبه ۱۴، مصاحبه ۱۶
برگزاری دوره‌های آموزشی و کارگاه‌های عملی با همکاری صنعت و کارآفرینان موفق	مصاحبه ۱، مصاحبه ۲، مصاحبه ۵، مصاحبه ۶، مصاحبه ۷، مصاحبه ۹، مصاحبه ۱۱، مصاحبه ۱۳، مصاحبه ۱۵، مصاحبه ۱۷، مصاحبه ۱۸، مصاحبه ۲۰
تأسیس مراکز مشاوره و منتورینگ در دانشگاه	مصاحبه ۳، مصاحبه ۷، مصاحبه ۲۰
حمایت از پلتفرم‌های دیجیتال دانشجویی و برندسازی آنلاین	مصاحبه ۱، مصاحبه ۲
برگزاری مسابقات ایده‌پردازی و استارت‌آپی	مصاحبه ۱، مصاحبه ۲، مصاحبه ۳، مصاحبه ۸
مشارکت دانشجویان در پروژه‌های واقعی با شرکت‌ها و فرصت‌های کارآموزی	مصاحبه ۲، مصاحبه ۵، مصاحبه ۸، مصاحبه ۱۵
تأسیس و توسعه صندوق‌های حمایت از ایده‌های دانشجویی	مصاحبه ۱، مصاحبه ۶، مصاحبه ۹، مصاحبه ۱۲، مصاحبه ۱۴، مصاحبه ۱۶، مصاحبه ۱۷، مصاحبه ۱۹
تسهیل دسترسی به وام‌ها و تسهیلات بانکی کم‌بهره	مصاحبه ۴، مصاحبه ۷، مصاحبه ۱۱، مصاحبه ۱۳، مصاحبه ۱۵، مصاحبه ۱۸، مصاحبه ۲۰
ایجاد پلتفرم‌های آنلاین ارتباط با سرمایه‌گذاران	مصاحبه ۱
جذب سرمایه‌گذاران و حمایت‌های مالی بخش خصوصی	مصاحبه ۱، مصاحبه ۲، مصاحبه ۳، مصاحبه ۴، مصاحبه ۵، مصاحبه ۶، مصاحبه ۷، مصاحبه ۸، مصاحبه ۹، مصاحبه ۱۰، مصاحبه ۱۱، مصاحبه ۱۲، مصاحبه ۱۳، مصاحبه ۱۴، مصاحبه ۱۵، مصاحبه ۱۶، مصاحبه ۱۷، مصاحبه ۱۸، مصاحبه ۲۰، مصاحبه ۲۱
تغییر نگرش اساتید و مدیران به سمت کارآفرینی	مصاحبه ۴، مصاحبه ۵، مصاحبه ۸، مصاحبه ۱۲، مصاحبه ۱۳، مصاحبه ۱۵، مصاحبه ۱۶
تغییر نگرش جامعه به سمت کارآفرینی و پذیرش ریسک	مصاحبه ۱، مصاحبه ۲، مصاحبه ۶، مصاحبه ۹، مصاحبه ۱۴، مصاحبه ۱۷
تغییر فرهنگ دانشگاهی به سمت نوآوری و حمایت از آن	مصاحبه ۳، مصاحبه ۱۰، مصاحبه ۱۲، مصاحبه ۱۳، مصاحبه ۱۵، مصاحبه ۲۱
تشویق به مشارکت در مسابقات کارآفرینی و رویدادهای ترویجی	مصاحبه ۱، مصاحبه ۲، مصاحبه ۳، مصاحبه ۸، مصاحبه ۲۱

تغییر تفکر دانشجویان از کارمندی به کارآفرینی	مصاحبه ۲، مصاحبه ۳، مصاحبه ۴، مصاحبه ۵، مصاحبه ۲۱
تسهیل قوانین و مقررات	مصاحبه ۱، مصاحبه ۲، مصاحبه ۳، مصاحبه ۴، مصاحبه ۵، مصاحبه ۶، مصاحبه ۷، مصاحبه ۸، مصاحبه ۹، مصاحبه ۱۰، مصاحبه ۱۱، مصاحبه ۱۲، مصاحبه ۱۳، مصاحبه ۱۵، مصاحبه ۱۹
تدوین و اجرای قوانین حمایتی مشخص برای استارت‌آپ‌ها	مصاحبه ۱، مصاحبه ۲، مصاحبه ۴، مصاحبه ۱۰، مصاحبه ۱۲، مصاحبه ۱۳، مصاحبه ۱۵، مصاحبه ۱۶
شفاف‌سازی قوانین و ارائه راهنمایی‌های حقوقی	مصاحبه ۱، مصاحبه ۲، مصاحبه ۳، مصاحبه ۴، مصاحبه ۵، مصاحبه ۶، مصاحبه ۷، مصاحبه ۸، مصاحبه ۹، مصاحبه ۱۰، مصاحبه ۱۱، مصاحبه ۱۲، مصاحبه ۱۳، مصاحبه ۱۴، مصاحبه ۱۵، مصاحبه ۱۶، مصاحبه ۱۷، مصاحبه ۱۸، مصاحبه ۲۰
حمایت قانونی از حقوق مالکیت فکری	مصاحبه ۷

با توجه به نتایج جدول فوق، ۵ مقوله اصلی و ۳۴ برای بعد استراتژی‌ها در الگوی توسعه مهارت‌های کارآفرینی جهت ارتقای عملکرد کارآفرینانه دانشجویان رشته تربیت بدنی دانشگاه های کشور عراق بر اساس مصاحبه‌های انجام شده در مرحله کدگذاری محوری شناسایی شده است. مقوله‌ها و زیرمقوله‌های حاصل از کدگذاری محوری برای بعد پیامدها در جدول زیر نشان داده شده است.

جدول ۷. مقوله‌ها و زیرمقوله‌های احصا شده در مرحله کدگذاری محوری برای بعد پیامدها

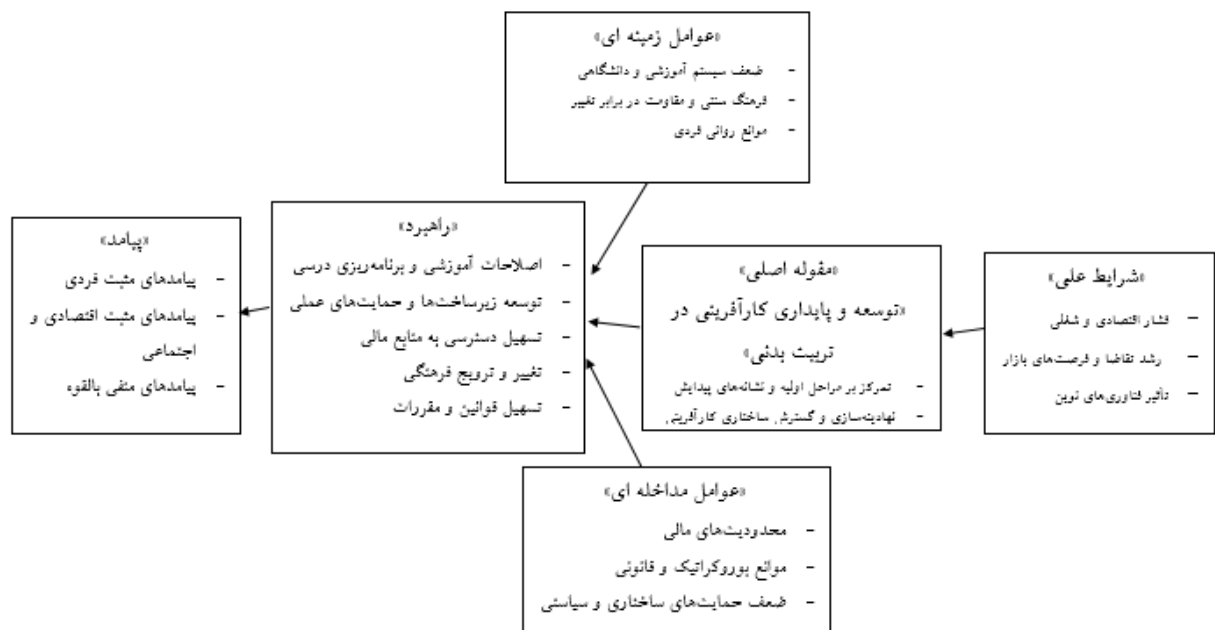
مقوله	زیرمقوله	کدهای مربوطه
پیامدهای مثبت فردی	افزایش خوداشتغالی و کاهش نرخ بیکاری	مصاحبه ۱، مصاحبه ۵، مصاحبه ۱۲، مصاحبه ۱۵، مصاحبه ۱۶
	افزایش استقلال مالی و شغلی	مصاحبه ۱، مصاحبه ۲، مصاحبه ۴، مصاحبه ۹، مصاحبه ۱۴، مصاحبه ۱۷
	افزایش خودباوری و اعتماد به نفس	مصاحبه ۱، مصاحبه ۳، مصاحبه ۶، مصاحبه ۷، مصاحبه ۱۰، مصاحبه ۱۱، مصاحبه ۱۳، مصاحبه ۱۸، مصاحبه ۱۹، مصاحبه ۲۰، مصاحبه ۲۱
پیامدهای مثبت اقتصادی و اجتماعی	افزایش مهارت‌های حل مسئله و رهبری	مصاحبه ۱، مصاحبه ۳، مصاحبه ۶، مصاحبه ۸، مصاحبه ۱۵، مصاحبه ۲۱
	یادگیری مدیریت زمان و منابع	مصاحبه ۱
	کنترل بیشتر بر سرنوشت حرفه‌ای	مصاحبه ۲
	توسعه اقتصاد دانش‌بنیان در حوزه ورزش	مصاحبه ۶، مصاحبه ۹، مصاحبه ۱۱، مصاحبه ۱۴، مصاحبه ۱۷، مصاحبه ۱۸
	توسعه نوآوری و خلاقیت در صنعت ورزش	مصاحبه ۵، مصاحبه ۷، مصاحبه ۸، مصاحبه ۲۰
پیامدهای منفی بالقوه	افزایش فرصت‌های شغلی و کاهش بیکاری	مصاحبه ۳، مصاحبه ۴، مصاحبه ۸، مصاحبه ۱۰، مصاحبه ۱۲، مصاحبه ۱۳، مصاحبه ۱۵، مصاحبه ۲۱
	بهبود کیفیت و تنوع خدمات ورزشی	مصاحبه ۱، مصاحبه ۲، مصاحبه ۳، مصاحبه ۱۲، مصاحبه ۲۱
	افزایش اعتبار دانشگاه و تولید رهبران و بازارهای کار	مصاحبه ۱، مصاحبه ۲
	کاهش فشار بر بخش دولتی	مصاحبه ۱
	ایجاد ارزش افزوده در صنعت ورزش	مصاحبه ۵، مصاحبه ۱۵
	توسعه اکوسیستم کارآفرینی ورزشی در کشور	مصاحبه ۶
	خطر رقابت ناسالم و عدم پایداری پروژه‌ها	مصاحبه ۱، مصاحبه ۲، مصاحبه ۳، مصاحبه ۴، مصاحبه ۹، مصاحبه ۱۴، مصاحبه ۱۷
	خطر شکست مالی و دلسردی/از دست دادن انگیزه	مصاحبه ۱، مصاحبه ۲، مصاحبه ۴، مصاحبه ۵، مصاحبه ۶، مصاحبه ۷، مصاحبه ۸، مصاحبه ۱۰، مصاحبه ۱۱، مصاحبه ۱۲، مصاحبه ۱۳، مصاحبه ۱۵، مصاحبه ۱۸
	خطر کلاهبرداری و سوءاستفاده از ایده‌ها/پروژه‌های بدون مجوز	مصاحبه ۲، مصاحبه ۷، مصاحبه ۲۰
	استرس روانی ناشی از شکست/عدم آمادگی	مصاحبه ۱، مصاحبه ۳، مصاحبه ۴، مصاحبه ۶، مصاحبه ۱۳، مصاحبه ۲۱
	ایجاد شکاف بین دانشجویان	مصاحبه ۲، مصاحبه ۳، مصاحبه ۲۱
	کمبود تجربه دانشجویان	مصاحبه ۱

با توجه به نتایج جدول فوق، ۳ مقوله اصلی و ۲۰ برای بعد پیامدها در الگوی توسعه مهارت‌های کارآفرینی جهت ارتقای عملکرد کارآفرینانه دانشجویان رشته تربیت بدنی دانشگاه های کشور عراق بر اساس مصاحبه‌های انجام شده در مرحله کدگذاری محوری شناسایی شده است. در چشم‌انداز کنونی تربیت بدنی، توسعه و پایداری کارآفرینی به یک ضرورت اجتناب‌ناپذیر تبدیل شده است. این امر عمدتاً ناشی از شرایط علی فشار فزاینده اقتصادی و شغلی، از جمله کاهش فرصت‌های شغلی سنتی و دولتی، افزایش بیکاری و عدم امنیت شغلی، و وضعیت نامناسب اقتصادی و تورم است که ضرورت جستجوی منابع درآمد جایگزین و خوداتکایی را پررنگ می‌کند. این فشارها با رشد فزاینده تقاضا و فرصت‌های بازار در حوزه سلامت و ورزش، از جمله رشد آگاهی عمومی، نیاز به خدمات ورزشی نوین و شخصی‌سازی شده، و توسعه صنعت و بخش خصوصی ورزش، تقویت می‌شود. همزمان، تأثیرات گسترده فناوری‌های نوین نظیر اپلیکیشن‌ها، پلتفرم‌های آنلاین، رسانه‌های دیجیتال و شبکه‌های اجتماعی، به عنوان تسهیل‌کننده‌ای قدرتمند برای شکل‌گیری و گسترش کسب‌وکارهای ورزشی عمل می‌کنند. با این حال، این مسیر در بستر شرایط زمینه‌ای چالش‌برانگیزی قرار دارد. سیستم آموزشی و دانشگاهی با ضعف‌های جدی در آموزش مهارت‌های مدیریتی، مالی، بازاریابی، کسب‌وکار و رویکردهای عملی و پروژه‌محور مواجه است. فقدان برنامه‌های درسی تخصصی کارآفرینی، عدم وجود فضای مناسب برای ایده‌پردازی و نوآوری، عدم آشنایی دانشجویان با بازار کار واقعی، کمبود کادر علمی واجد شرایط و هماهنگی ضعیف با نهادهای بالادستی، این خلأها را تشدید می‌کند. از نظر فرهنگی، مقاومت در برابر تغییر و فرهنگ سنتی "کارمندی" و عدم پذیرش ریسک، تأکید بر استخدام دولتی، فقدان فرهنگ حمایت از نوآوری در جامعه و دوگانگی در برداشت‌های اجتماعی از کارآفرینی، موانع ذهنی و ساختاری بزرگی ایجاد کرده و روحیه ابتکار عمل را تضعیف می‌کند. علاوه بر این، موانع روانی فردی نظیر ترس از ریسک و شکست، عدم اطمینان به توانایی‌های فردی و نگرانی از آینده نامعلوم، بر این چالش‌ها می‌افزاید.

این چالش‌ها با شرایط مداخله‌گر متعددی تشدید می‌شوند. محدودیت‌های شدید مالی شامل کمبود منابع مالی، عدم دسترسی آسان به سرمایه اولیه و وام، و فقدان حمایت‌های مالی و سرمایه‌گذاری تخصصی است. موانع بوروکراتیک و قانونی نیز شامل بوروکراسی و فرآیندهای طولانی و پیچیده اداری و مجوزها، پیچیدگی قوانین و مقررات کسب‌وکار، و محدودیت‌ها و پیچیدگی‌های اخذ مجوزها است. در کنار این‌ها، ضعف حمایت‌های ساختاری و سیاستی شامل فقدان نهادهای حمایتی تخصصی، فقدان قوانین و سیاست‌های حمایتی مشخص برای استارت‌آپ‌ها، بی‌ثباتی سیاسی و عدم حمایت دولتی از کسب‌وکارهای کوچک، فقدان حمایت قانونی از حقوق مالکیت فکری، و عدم حمایت کافی از سوی خانواده و جامعه، خلأهای انسانی، اجتماعی و نهادی را پررنگ می‌کند. برای غلبه بر این چالش‌ها و بهره‌برداری از فرصت‌های موجود، اتخاذ یک مجموعه راهبردها و کنش‌های جامع و چندوجهی ضروری است. این راهبردها شامل اصلاحات بنیادین در سیستم آموزشی و برنامه‌ریزی درسی از طریق ادغام دروس کارآفرینی با رویکردهای عملی، پروژه‌محور و مطالعه موردی، و همچنین ارائه آموزش‌های میدانی و مهارت‌های نرم و کاربردی است. آموزش‌های تخصصی در زمینه بینش بازار و فرصت‌یابی، جذب سرمایه و مدیریت مالی، برنامه‌ریزی استراتژیک و تصمیم‌گیری، کار تیمی و حل تعارض، بازاریابی دیجیتال و برندسازی شخصی، ارتباطات و شبکه‌سازی، درک مسائل اجتماعی و سیاسی مرتبط با ورزش، آشنایی با فناوری‌های نوین و تحولات صنعت ورزش، توسعه تخصص عملی در رشته ورزشی و مدیریت آن، کسب تجربه در سازماندهی رویدادهای ورزشی، و تقویت مهارت‌های رهبری و هماهنگی کسب‌وکار ورزشی، از اهمیت بالایی برخوردارند. توسعه زیرساخت‌ها و حمایت‌های عملی با ایجاد مراکز رشد و شتاب‌دهنده‌های دانشگاهی، برگزاری رویدادهای شبکه‌سازی و منتورینگ، برگزاری کارگاه‌های عملی با همکاری صنعت و کارآفرینان موفق، تأسیس مراکز مشاوره و منتورینگ، حمایت از پلتفرم‌های دیجیتال دانشجویی و برندسازی آنلاین، برگزاری مسابقات ایده‌پردازی و استارت‌آپی، و مشارکت دانشجویان در پروژه‌های واقعی با شرکت‌ها و فرصت‌های کارآموزی، نقش حیاتی دارد. تسهیل دسترسی به منابع مالی از طریق تأسیس و توسعه صندوق‌های حمایت از ایده‌های دانشجویی، تسهیل دسترسی به وام‌های کم‌بهره و جذب سرمایه‌گذاران و حمایت‌های مالی بخش خصوصی، برای رفع موانع اقتصادی ضروری است. در کنار این‌ها، تغییر و ترویج فرهنگی به سمت پذیرش کارآفرینی، نوآوری و ریسک‌پذیری، هم در سطح دانشگاه و هم در سطح جامعه، از اهمیت بالایی برخوردار است؛ این امر شامل تغییر نگرش اساتید و

مدیران، تغییر نگرش جامعه، تغییر فرهنگ دانشگاهی به سمت نوآوری، تشویق به مشارکت در مسابقات کارآفرینی و تغییر تفکر دانشجویان از کارمندی به کارآفرینی است. نهایتاً، تسهیل قوانین و مقررات مربوط به ساده‌سازی فرآیند ثبت شرکت و دریافت مجوزها، تدوین و اجرای قوانین حمایتی مشخص برای استارت‌آپ‌ها، شفاف‌سازی قوانین و ارائه راهنمایی‌های حقوقی، و حمایت قانونی از حقوق مالکیت فکری، می‌تواند بوروکراسی را کاهش دهد.

پیاده‌سازی موفقیت‌آمیز این راهبردها، پیامدهای مثبت قابل توجهی را به همراه خواهد داشت. در سطح فردی، منجر به افزایش خوداشتغالی، استقلال مالی و شغلی، و تقویت خودباوری، اعتماد به نفس، مهارت‌های حل مسئله و رهبری در دانشجویان می‌شود؛ همچنین به یادگیری مدیریت زمان و منابع و کنترل بیشتر بر سرنوشت حرفه‌ای کمک می‌کند. در سطح کلان، به توسعه اقتصاد دانش‌بنیان در حوزه ورزش، بهبود کیفیت و تنوع خدمات ورزشی، افزایش نوآوری و خلاقیت در صنعت ورزش، افزایش فرصت‌های شغلی، کاهش فشار بر بخش دولتی، افزایش اعتبار دانشگاه و تولید رهبران و بازارهای کار، تقویت روحیه ابتکار و خودباوری در جوانان، و توسعه اکوسیستم کارآفرینی ورزشی در کشور کمک شایانی خواهد کرد. با این حال، باید نسبت به پیامدهای منفی بالقوه نیز هوشیار بود؛ از جمله خطر رقابت ناسالم و عدم پایداری پروژه‌ها، خطر شکست مالی و دلسردی/از دست دادن انگیزه، خطر کلاهبرداری و سوءاستفاده از ایده‌ها/پروژه‌های بدون مجوز، استرس روانی ناشی از شکست/عدم آمادگی، ایجاد شکاف اجتماعی بین دانشجویان (دارا/ندار) و کمبود تجربه دانشجویان که نیازمند توجه و مدیریت هستند. در نهایت مدل پارادایمی پژوهش برگرفته از روش گراند تئوری در شکل ۱ نشان داده شده است:



شکل ۱. الگوی توسعه مهارت‌های کارآفرینی جهت ارتقای عملکرد کارآفرینانه دانشجویان رشته تربیت بدنی

بحث و نتیجه‌گیری

یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که توسعه مهارت‌های کارآفرینی در میان دانشجویان رشته تربیت بدنی دانشگاه‌های عراق، متأثر از مجموعه‌ای از شرایط علی، زمینه‌ای، مداخله‌ای، راهبردی و پیامدی است که در نهایت به شکل‌گیری مقوله اصلی یعنی «توسعه و پایداری کارآفرینی در تربیت بدنی» منجر می‌شود. نتایج حاکی از آن بود که فشارهای اقتصادی و شغلی، رشد تقاضا در حوزه ورزش و سلامت و نیز تأثیر فناوری‌های نوین به‌عنوان محرک‌های اصلی عمل کرده‌اند. این یافته‌ها با مطالعات پیشین همسو است؛ برای مثال پژوهش‌ها نشان داده‌اند که عوامل اقتصادی

و اجتماعی نقش مستقیمی در تمایل جوانان به کارآفرینی دارند و محیط کلان اقتصادی با عواملی نظیر تورم، بیکاری و سیاست‌های حمایتی می‌تواند زمینه‌ساز یا مانع رشد کارآفرینی باشد (Silva et al., 2022; Varga et al., 2020). افزون بر این، یافته‌ها تأکید داشت که فناوری‌های دیجیتال و پلتفرم‌های آنلاین ظرفیت بالایی برای تسهیل فرآیند شکل‌گیری کسب‌وکارهای ورزشی دارند، که این امر نیز با نتایج پژوهش‌های بین‌المللی مبنی بر تأثیر اقتصاد دیجیتال بر قابلیت‌های کارآفرینی آکادمیک همخوانی دارد (Huang et al., 2024).

از منظر شرایط زمینه‌ای، ضعف سیستم آموزشی و دانشگاهی، فقدان برنامه‌های درسی تخصصی، کمبود فضای نوآوری و غلبه فرهنگ سنتی کارمندی از مهم‌ترین موانع توسعه کارآفرینی بودند. این موضوع با پژوهش‌های متعدد که بر شکاف میان آموزش نظری دانشگاهی و نیازهای واقعی بازار کار تأکید کرده‌اند همسو است (Lauder & Mayhew, 2020; McKellar, 2020). همچنین موانع روانی فردی همچون ترس از شکست و عدم اعتماد به نفس نیز از نتایج این پژوهش بود که با یافته‌های پیشین مبنی بر نقش نگرش فردی و باورهای خودکارآمدی در موفقیت کارآفرینی همخوانی دارد (Asravor & Acheampong, 2024; Vega-Gómez et al., 2020). به بیان دیگر، بدون تغییر در نگرش‌ها و اصلاح ساختار آموزشی، انتظار نمی‌رود دانشجویان توانایی تبدیل ایده‌های نوآورانه به کسب‌وکارهای موفق را داشته باشند (Uleanya et al., 2022).

از سوی دیگر، نتایج نشان داد که عوامل مداخله‌گر نظیر محدودیت‌های مالی، پیچیدگی‌های بوروکراتیک و ضعف حمایت‌های سیاستی از موانع اساسی مسیر کارآفرینی به شمار می‌روند. یافته‌ها در این بخش با پژوهش‌های پیشین همراستا است که نشان داده‌اند عدم دسترسی به منابع مالی و سرمایه‌گذاری خطرپذیر، همراه با پیچیدگی‌های قانونی، یکی از اصلی‌ترین دلایل عدم موفقیت کارآفرینان در کشورهای در حال توسعه است (Norouzi & Heydarieh, 2021; Sabok Ara, 2022). همچنین، بی‌ثباتی سیاسی و فقدان نهادهای حمایتی، موانعی ساختاری ایجاد می‌کند که می‌تواند بر انگیزه و عملکرد کارآفرینان تأثیر منفی بگذارد. این مسئله با دیدگاه کانینگهام درباره نقش حیاتی اکوسیستم کارآفرینی در موفقیت فعالیت‌های نوپا همخوان است (Cunningham & Menter, 2019).

راهنمادهای شناسایی‌شده در پژوهش حاضر شامل اصلاحات آموزشی، توسعه زیرساخت‌ها، تسهیل دسترسی به منابع مالی، تغییر و ترویج فرهنگی و ساده‌سازی قوانین و مقررات بود. این راهنمدها به‌وضوح با پیشنهادات موجود در ادبیات همخوان است. برای نمونه، ادغام دروس کارآفرینی با رویکردهای عملی و پروژه‌محور که در این پژوهش شناسایی شد، با توصیه‌های متعدد مبنی بر ضرورت طراحی برنامه‌های آموزشی کاربردی همسو است (Amini & Rezaei, 2014; Nölting & Schlaegel, 2020; Wei et al., 2019). همچنین، ایجاد مراکز رشد و شتاب‌دهنده‌ها و تقویت پیوند میان دانشگاه و صنعت، مشابه پیشنهادات مطالعات بین‌المللی در زمینه نقش دانشگاه‌ها به‌عنوان انکوباتور در پرورش کارآفرینان است (Guerrero et al., 2015; Qina & Gustiomo, 2017). علاوه بر آن، تأکید بر تغییر نگرش فرهنگی در دانشگاه‌ها و جامعه، با یافته‌های پژوهش‌هایی همسو است که فرهنگ کارمندی و ترس از ریسک را موانع عمده کارآفرینی می‌دانند (Jacob & Munuswamy, 2022; Olumuyiwa et al., 2023).

پیامدهای شناسایی‌شده در این پژوهش نیز بر اهمیت توسعه کارآفرینی صحنه می‌گذارد. افزایش خوداشتغالی، استقلال مالی، تقویت اعتمادبه‌نفس و مهارت‌های حل مسئله در سطح فردی، و همچنین توسعه اقتصاد دانش‌بنیان و نوآوری در صنعت ورزش در سطح کلان از پیامدهای مثبت بودند. این نتایج با مطالعاتی که نشان داده‌اند آموزش و پرورش مهارت‌های کارآفرینی می‌تواند منجر به ایجاد ارزش افزوده، کاهش بیکاری و افزایش نوآوری شود، همخوانی دارد (Barba-Sánchez et al., 2022; Shahzad et al., 2021). در عین حال، پژوهش حاضر به پیامدهای منفی بالقوه مانند رقابت ناسالم، شکست مالی و استرس روانی نیز اشاره کرد که با یافته‌های خانی و همکاران درباره پیشمانی از فرصت‌های کارآفرینانه همراستا است (Khanin et al., 2021).

نکته قابل توجه دیگر این است که نتایج این پژوهش نشان داد توسعه مهارت‌های کارآفرینی دانشجویان تربیت‌بدنی نه تنها به ایجاد کسب‌وکارهای جدید کمک می‌کند، بلکه می‌تواند نقش بسزایی در تحول صنعت ورزش ایفا کند. این مسئله با یافته‌های محققانی که بر نقش کارآفرینی

ورزشی در ارتقای توسعه اجتماعی و اقتصادی تأکید داشته‌اند همسو است (Ashouri et al., 2017; Honari & Manda'alizadeh, 2013). همچنین یافته‌های پژوهش حاضر بر اهمیت انگیزه‌ها و انتظارات عملکردی در سرمایه‌گذاری بر فرصت‌های نوین تأکید داشت که با نتایج پژوهش پیندارد-لجاراگا همخوانی دارد (Pindard-Lejarraga & Lejarraga, 2024).

در جمع‌بندی، نتایج پژوهش حاضر نشان داد که برای ارتقای عملکرد کارآفرینانه دانشجویان تربیت‌بدنی، توجه به ابعاد چندگانه آموزشی، فرهنگی، مالی و قانونی ضروری است. توسعه این مهارت‌ها بدون اصلاحات ساختاری در نظام آموزش عالی و بدون حمایت سیاستی و مالی کافی امکان‌پذیر نخواهد بود. در این مسیر، بومی‌سازی مدل‌های کارآفرینی و طراحی الگوهای متناسب با بافت عراق اهمیت ویژه‌ای دارد (Biniyaz-Khotbehsara & Taghizadeh Ghasabeh, 2024; Mohamad, 2023).

این پژوهش مانند هر تحقیق دیگری با محدودیت‌هایی مواجه بود. نخست، جامعه آماری پژوهش محدود به تعداد مشخصی از خبرگان و اساتید دانشگاه‌های عراق بود که ممکن است تعمیم نتایج را به کل جامعه دانشگاهی و دیگر حوزه‌های علمی با محدودیت روبه‌رو کند. دوم، استفاده از روش کیفی و به‌ویژه گراندد تئوری اگرچه به شناسایی عمیق پدیده کمک می‌کند، اما همواره تحت‌تأثیر تفسیر پژوهشگر قرار دارد. سوم، به دلیل شرایط اقتصادی و سیاسی خاص کشور عراق، امکان مقایسه مستقیم نتایج با سایر کشورها با محدودیت همراه است. چهارم، زمان نسبتاً کوتاه گردآوری داده‌ها و اتکا به مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته، می‌تواند منجر به حذف برخی دیدگاه‌ها و تجارب عملی مهم شده باشد.

پیشنهاد می‌شود در تحقیقات آتی، از روش‌های کمی و آمیخته استفاده شود تا امکان سنجش روابط علی میان متغیرها و بررسی مدل پیشنهادی به‌صورت تجربی فراهم شود. همچنین، انجام مطالعات مقایسه‌ای میان دانشجویان تربیت‌بدنی و دیگر رشته‌ها در عراق و حتی کشورهای منطقه می‌تواند به درک بهتر تفاوت‌ها و شباهت‌ها در توسعه مهارت‌های کارآفرینی کمک کند. افزون بر آن، پژوهش‌های آینده می‌توانند بر نقش متغیرهای فرهنگی و روان‌شناختی همچون خودکارآمدی، تاب‌آوری و نگرش به ریسک در موفقیت کارآفرینی دانشجویان تمرکز کنند. همچنین، تحلیل سیاست‌های کلان آموزشی و اقتصادی عراق و مقایسه آن‌ها با کشورهایی که موفقیت بیشتری در توسعه اکوسیستم کارآفرینی داشته‌اند، می‌تواند مسیرهای جدیدی برای اصلاح ساختارها نشان دهد.

در سطح عملی، دانشگاه‌های عراق می‌توانند با بازنگری در برنامه‌های درسی و ادغام آموزش‌های عملی کارآفرینی، نقش مؤثرتری در پرورش مهارت‌های دانشجویان ایفا کنند. ایجاد مراکز رشد و شتاب‌دهنده‌ها در دانشکده‌های تربیت‌بدنی و تقویت ارتباط میان دانشگاه و صنعت ورزش، از گام‌های اساسی در این مسیر است. همچنین، سیاست‌گذاران باید با ساده‌سازی فرآیندهای قانونی و فراهم کردن حمایت‌های مالی و اعتباری، بستر لازم برای رشد کسب‌وکارهای نوپا را مهیا سازند. در کنار این اقدامات، تغییر نگرش فرهنگی جامعه نسبت به کارآفرینی و تقویت اعتمادبه‌نفس و خودباوری دانشجویان از طریق برنامه‌های آموزشی و حمایتی نیز از اهمیت بالایی برخوردار است.

مشارکت نویسندگان

در نگارش این مقاله تمامی نویسندگان نقش یکسانی ایفا کردند.

تعارض منافع

در انجام مطالعه حاضر، هیچ‌گونه تضاد منافی وجود ندارد.

موازین اخلاقی

در انجام این پژوهش تمامی موازین و اصول اخلاقی رعایت گردیده است.

داده‌ها و مآخذ پژوهش حاضر در صورت درخواست از نویسنده مسئول و ضمن رعایت اصول کپی رایت ارسال خواهد شد.

حامی مالی

این پژوهش حامی مالی نداشته است.

Extended Abstract

Introduction

Entrepreneurship has emerged as a vital driver of economic and social transformation, contributing to job creation, innovation, and competitiveness across diverse sectors (Barba-Sánchez et al., 2022). Universities worldwide are increasingly recognized as central actors in developing entrepreneurial skills among students, particularly within contexts where graduate unemployment remains a persistent challenge (Al-Mamary & Alshallaqi, 2022). However, in many developing countries, including Iraq, the gap between theoretical education and the labor market's real demands remains pronounced, resulting in limited entrepreneurial participation by graduates (Mohamad, 2023).

Entrepreneurial skills encompass a spectrum of competencies such as innovation, creativity, communication, risk-taking, and problem-solving, all of which are critical in enabling individuals to transform ideas into viable ventures (Sabok Ara, 2022; Škare et al., 2022). Higher education institutions thus bear the responsibility of equipping students with these capabilities, especially in professional fields such as physical education, where opportunities for entrepreneurial ventures are rising due to the growing sports and health industries (Ashouri et al., 2017; Honari & Manda'alizadeh, 2013). Yet, evidence suggests that traditional educational structures often emphasize degree attainment rather than the acquisition of practical, market-oriented skills (Lauder & Mayhew, 2020; Uleanya et al., 2022).

Several studies have highlighted that entrepreneurship education positively influences students' entrepreneurial intentions and subsequent performance (Wei et al., 2019; Zaheri Abdvand & Safari, 2019). For example, experiential and project-based learning approaches have been found to significantly increase students' confidence, self-efficacy, and entrepreneurial orientation (Boldureanu et al., 2020; Sousa et al., 2023). Moreover, research underscores the role of supportive ecosystems, including incubators, accelerators, and university-industry collaborations, in fostering entrepreneurial development (Guerrero et al., 2015; Qina & Gustiomo, 2017). Nevertheless, barriers such as lack of financial resources, bureaucratic regulations, and cultural resistance to risk-taking persist, limiting the translation of entrepreneurial potential into practice (Norouzi & Heydarieh, 2021; Silva et al., 2022).

Recent literature has also pointed to the influence of psychological and cultural factors on entrepreneurial behavior. Studies suggest that fear of failure, social expectations, and reliance on government employment can undermine entrepreneurial motivation (Asravor & Acheampong, 2024; Vega-Gómez et al., 2020). Conversely, fostering a culture of innovation and encouraging risk-taking can empower students to pursue entrepreneurship as a viable career path (Jacob & Munuswamy, 2022; Olumuyiwa et al., 2023). Digital transformation further adds complexity and opportunity; technologies such as online platforms and social media serve as enablers of entrepreneurial activity, providing new avenues for venture creation (Godley et al., 2021; Huang et al., 2024).

Within this context, the present study aimed to identify indicators for developing entrepreneurial skills to enhance entrepreneurial performance among physical education students in Iraqi universities. By applying

grounded theory, the research sought to construct a comprehensive model reflecting causal conditions, contextual factors, intervening variables, strategies, and consequences associated with entrepreneurial development. This contribution is particularly significant given the scarcity of empirical investigations addressing entrepreneurship in the Iraqi higher education and sports sectors (Biniyaz-Khotbehsara & Taghizadeh Ghasabeh, 2024; Khodabandeh Oili & Taghipourian, 2023; Khosravipour et al., 2023).

Methods and Materials

This research adopted a qualitative approach based on grounded theory methodology to explore the multifaceted dimensions of entrepreneurial skill development in the field of physical education. The study population comprised experts, academics, policymakers, and practitioners familiar with entrepreneurship and sports management in Iraq. Using purposive and snowball sampling, 21 participants were selected for in-depth semi-structured interviews. Data collection continued until theoretical saturation was achieved, ensuring that no new themes emerged beyond the 21st interview.

Interviews were transcribed, coded, and analyzed through open, axial, and selective coding processes in line with grounded theory procedures. The validity of the research instrument was confirmed through expert review, while reliability was assessed using test-retest consistency, yielding a coefficient of 0.826. Ethical considerations, including informed consent, confidentiality, and voluntary participation, were strictly observed throughout the research process.

Findings

The grounded theory analysis revealed that the entrepreneurial skill development of physical education students in Iraqi universities is structured around six major dimensions: causal conditions, contextual factors, intervening conditions, strategies, consequences, and the core category of “entrepreneurial development and sustainability in physical education.”

Causal conditions encompassed three central themes: economic and employment pressures (e.g., declining public-sector job opportunities, rising unemployment, inflation), growing demand and market opportunities in sports and health, and the transformative influence of digital technologies such as online platforms, mobile applications, and social media.

Contextual factors were categorized into three clusters: weaknesses in the educational system (lack of practical curricula, insufficient management and financial training, absence of entrepreneurial courses), cultural resistance to change (dominance of a “government job” mindset, lack of innovation support), and psychological barriers (fear of failure, lack of confidence, uncertainty about the future).

Intervening conditions included financial constraints (limited access to credit and investment, lack of financial support), bureaucratic and legal barriers (complex licensing processes, lengthy administrative procedures), and insufficient structural and policy support (political instability, weak intellectual property rights, inadequate institutional backing).

Strategies comprised five groups of interventions: educational reforms (integration of practical, project-based entrepreneurial training), infrastructural and institutional supports (establishment of incubators, accelerators, mentoring programs), financial facilitation (student venture funds, low-interest loans, investor engagement), cultural transformation (shifting mindsets toward entrepreneurship, risk acceptance), and regulatory simplification (streamlining business registration, supportive legal frameworks).

Consequences were identified across three domains: individual-level (increased self-employment, financial independence, enhanced confidence and leadership skills), socio-economic (expansion of knowledge-based economy in sports, job creation, enhanced service quality and innovation), and potential negative outcomes (unhealthy competition, financial failures, stress, fraud, and lack of sustainability in ventures).

The **core category** of “entrepreneurial development and sustainability in physical education” emerged as the central phenomenon, integrating all categories and highlighting the interdependent nature of skills, contexts, strategies, and outcomes in shaping entrepreneurship among students.

Discussion and Conclusion

The study’s findings underscore the multifaceted nature of entrepreneurial skill development, where economic, cultural, educational, and psychological dimensions intersect to influence student behavior. The identification of economic pressures and digital transformation as causal conditions reinforces global evidence that entrepreneurship thrives in contexts of necessity and technological change. Similarly, the role of cultural norms and psychological barriers aligns with studies that highlight the significance of self-efficacy and societal expectations in shaping entrepreneurial intentions.

The results also demonstrate that strategies for entrepreneurship promotion must be comprehensive, addressing both structural and cultural impediments. Educational reforms, institutional supports, and financial facilitation were shown to be essential in equipping students with the competencies and opportunities to translate ideas into viable ventures. Moreover, cultural transformation and regulatory simplification emerged as equally critical, as they address deep-rooted societal and institutional barriers that hinder entrepreneurial growth.

Ultimately, the grounded theory model developed in this study provides a holistic framework for understanding and promoting entrepreneurship in physical education programs in Iraq. By focusing on both development and sustainability, the model emphasizes not only the creation of new ventures but also their long-term resilience and impact. While the research highlights positive individual and socio-economic outcomes, it also cautions against potential risks such as unhealthy competition, stress, and venture failure. These insights underscore the need for balanced policies and practices that foster innovation while mitigating negative consequences.

The contribution of this research lies in offering a context-specific, empirically grounded model that can inform policymakers, educators, and practitioners in Iraq and similar settings. It bridges a critical gap in the literature by providing evidence on how entrepreneurial skills can be systematically nurtured in the higher education sports sector. In doing so, it not only supports the academic debate on entrepreneurship education but also offers practical pathways for fostering sustainable economic and social development through sport-related ventures.

References

- Al-Mamary, Y. H., & Alshallaqi, M. (2022). Impact of autonomy, innovativeness, risk-taking, proactiveness, and competitive aggressiveness on students' intention to start a new venture. *Journal of Innovation & Knowledge*, 7(4), 100239. <https://doi.org/10.1016/j.jik.2022.100239>
- Amini, M., & Rezaei, H. (2014). Investigating the Impact of Entrepreneurship Education on the Entrepreneurial Intention of Students at Islamic Azad University, Isfahan (Khorasgan) Branch. National Conference on Novel Approaches in Management and Entrepreneurship,
- Ashouri, M., Khosravipour, B., & Shafiei, M. (2017). Identifying and Prioritizing Entrepreneurial Opportunities in the Iranian Sports Industry. *Sport Management and Development Quarterly*, 6(1), 101-118.
- Ashouri Paybandi, T. (2013). *Investigating Knowledge Management and Entrepreneurship in Sports Organizations of Mazandaran Province* Faculty of Physical Education and Sports Science, Non-Profit and Non-Governmental Higher Education Institute of North Amol]. Amol. <https://elmnet.ir/doc/10711341-91291>
- Asravor, R. K., & Acheampong, V. (2024). Factors influencing risk attitudes of entrepreneurs in Ghana: the role of gender. *Journal of Small Business & Entrepreneurship*, 36(1), 29-52. <https://doi.org/10.1080/08276331.2021.1980838>
- Barba-Sánchez, V., Mitre-Aranda, M., & del Brío-González, J. (2022). The entrepreneurial intention of university students: An environmental perspective. *European Research on Management and Business Economics*, 28(2), 100184. <https://doi.org/10.1016/j.iemeen.2021.100184>
- Biniyaz-Khotbehsara, S., & Taghizadeh Ghasabeh, F. (2024). The Impact of Entrepreneurship Education on the Development of Entrepreneurial Skills and Entrepreneurial Behavior. The Sixth National Conference of

- Professional Research in Psychology and Counseling from a Teacher's Perspective, Minab. <https://en.civilica.com/doc/2081261/>
- Boldureanu, G., Ionescu, A. M., Bercu, A. M., Bedrule-Grigoruță, M. V., & Boldureanu, D. (2020). Entrepreneurship education through successful entrepreneurial models in higher education institutions. *Sustainability*, 12(3), 1267. <https://doi.org/10.3390/su12031267>
- Cunningham, J. A., & Menter, M. (2019). Entrepreneurial ecosystems: A critical review and future directions. *Small Business Economics*, 53(1), 1-19.
- Godley, A., Morawetz, N., & Soga, L. (2021). The complementarity perspective to the entrepreneurial ecosystem taxonomy. *Small Bus Econ*, 56, 723-738. <https://doi.org/10.1007/s11187-019-00197-y>
- Guerrero, M., Urbano, D., & Herrera, F. (2015). University entrepreneurship: A review of the literature and a research agenda. *Journal of Small Business Management*, 53(1), 1-20.
- Honari, H., & Manda'alizadeh, A. (2013). Investigating the Role of Privatization in the Development of Sports Entrepreneurship in Mazandaran Province. *Sports Management Studies Quarterly*, 5(19), 125-140.
- Huang, Y., Li, P., Chen, L., & Wang, J. (2023). Opportunity or necessity entrepreneurship? A study based on the national system of entrepreneurship. *J Innov Knowl*, 8(4), 100448. <https://doi.org/10.1016/j.jik.2023.100448>
- Huang, Y., Xu, Y., Zhang, J., Long, Z., Qian, Z., Liu, W., & Chen, L. (2024). Research on factors influencing the academic entrepreneurial ability of teachers in the digital age: Evidence from China. *Heliyon*, e24152. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2024.e24152>
- Jacob, J., & Munuswamy, S. (2022). The Role of Micro-Enterprises in the Four-Dimensional Framework of Women's Empowerment. *International Journal of Professional Business Review*, 7(4), e0539-e0539. <https://doi.org/10.26668/businessreview/2022.v7i4.e539>
- Khanin, D., Turel, O., Mahto, R. V., & Liguori, E. W. (2021). Betting on the wrong horse: The antecedents and outcomes of entrepreneur's opportunity regret. *Journal of Business Research*, 135, 40-48. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2021.06.001>
- Khodabandeh Oili, M. J., & Taghipourian, M. J. (2023). The Role of Managers' Entrepreneurial Skills on the Development of Entrepreneurial Intention in Hotels of the Northern Provinces of the Country. The Twelfth International Conference on Accounting, Management, and Business Innovation, Tehran. <https://en.civilica.com/doc/1720160/>
- Khosravipour, B., Kurepaz, H. A., & Shengli Najafabadi, M. (2023). The Necessity of Developing Entrepreneurship Education in Agricultural Higher Education Centers. <https://sid.ir/paper/1086624/fa>
- Lauder, H., & Mayhew, K. (2020). Higher education and the labour market: an introduction. *Oxford Review of Education*, 46(1), 1-9. <https://doi.org/10.1080/03054985.2019.1699714>
- McKellar, Q. (2020). Building a culture of innovation and entrepreneurship in Universities. In *Higher Education in the Arab World: Building a Culture of Innovation and Entrepreneurship* (pp. 95-107). https://doi.org/10.1007/978-3-030-37834-9_4
- Mohamad, A. (2023). Developing Entrepreneurial Skills Among University Students: a Case of Student Entrepreneurial Attachment Project. *International Journal of Professional Business Review*, 8(1), 17. <https://doi.org/10.26668/businessreview/2023.v8i1.1088>
- Nölting, M., & Schlaegel, C. (2020). Entrepreneurship education and students' entrepreneurial intentions: A meta-analysis. *Journal of Business Venturing Insights*, 14, e00188. <https://doi.org/10.1016/j.jbvi.2020.e00188>
- Norouzi, M., & Heydari, S. A. (2021). Investigating the Impact of Managers' Innovative Entrepreneurial Skills on Organizational Performance. The Fourth National and First International Conference on Modern Management and Business Models, Tehran. <https://en.civilica.com/doc/1394287/>
- Olumuyiwa, O. A., Kimweli, K. M., & Modise, M. A. (2023). Comparative Factors Influencing Entrepreneurial Skills Acquisition amongst Students in Rural Universities of Sub-Saharan Africa's Developing Nations. *Education Sciences*, 13(3), 229. <https://doi.org/10.3390/educsci13030229>
- Pindard-Lejarraga, M., & Lejarraga, J. (2024). Information source and entrepreneurial performance expectations: Experience-based versus description-based opportunity evaluations. *Journal of Business Research*, 172, 114411. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2023.114411>
- Qina, A. A., & Gustiomo, Y. (2017). The role of university incubators in fostering student entrepreneurship. *Journal of Entrepreneurship Education*, 20(2), 1-12.
- Sabok Ara, M. (2022). Entrepreneurial Competencies: Skills Required for Business Performance. The Fourth International Conference on Management and Industry, <https://en.civilica.com/doc/1277801/>
- Shahzad, M. F., Khan, K. I., Saleem, S., & Rashid, T. (2021). What factors affect the entrepreneurial intention to start-ups? The role of entrepreneurial skills, propensity to take risks, and innovativeness in open business models. *Journal of Open Innovation: Technology, Market, and Complexity*, 7(3), 173. <https://doi.org/10.3390/joitmc7030173>

- Silva, P. M., Moutinho, V. F., & Moreira, A. C. (2022). Do social and economic factors affect the technical efficiency in entrepreneurship activities? Evidence from European countries using a two-stage DEA model. *Socio-Econ Plan Sci*, 82(B), 101314. <https://doi.org/10.1016/j.seps.2022.101314>
- Škare, M., Blanco-Gonzalez-Tejero, C., Crecente, F., & Del Val, M. T. (2022). Scientometric analysis on entrepreneurial skills-creativity, communication, leadership: How strong is the association? *Technological Forecasting and Social Change*, 182, 121851. <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2022.121851>
- Sousa, M. J., Moreira, A., Leão, J., Sousa, M., Biancone, P. P., & Lanza Longa, F. (2023). International entrepreneurship: an approach for entrepreneurial skill development. *Journal of Enterprise Information Management*. <https://doi.org/10.1108/JEIM-02-2023-0091>
- Uleanya, C., Ajani, O. A., & Momah, E. (2022). Degrees vs Skills: The Way Forward to Developing Rural Societies in Africa. *Interchange*, 53(3-4), 653-666. <https://doi.org/10.1007/s10780-022-09477-1>
- Varga, A., Sebestyén, T., Szabó, N., & Szerb, L. (2020). Estimating the economic impacts of knowledge network and entrepreneurship development in smart specialization policy. *Reg Stud*, 54(1), 48-59. <https://doi.org/10.1080/00343404.2018.1527026>
- Vega-Gómez, F. I., Miranda González, F. J., Chamorro Mera, A., & Pérez-Mayo, J. (2020). Antecedents of entrepreneurial skills and their influence on the entrepreneurial intention of academics. *Sage Open*, 10(2), 2158244020927411. <https://doi.org/10.1177/2158244020927411>
- Wei, X., Liu, X., & Sha, J. (2019). How does the entrepreneurship education influence the students' innovation? Testing on the multiple mediation model. *Frontiers in psychology*, 10, 1557. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.01557>
- Zaheri Abdvand, F., & Safari, M. (2019). Investigating the Impact of Entrepreneurship Education on the Entrepreneurial Intention of Students at Islamic Azad University, Khorramabad Branch. The First National Conference on Modern Research in Management, Economics, and Accounting,